Η οπτική της ICAP για την
Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Αποτελέσματα Πρωτογενούς Έρευνας Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης σε Επιχειρήσεις

Σύνταξη Μελέτης & Έρευνας για την ΕΚΕ

Σταματίνα Παντελαίου
Director
Economic Research & Sectorial Studies
ICAP A.E.

Χριστίνα Γκαραγκούνη
Senior Consultant
Economic Research & Sectorial Studies
ICAP A.E.

Δειγματοληπτική έρευνα για την **Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη** διεξήγαγε για **8η συνεχή χρονιά** η Διεύθυνση Οικονομικών – Κλαδικών Μελετών της ICAP A.E., τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται συνοπτικά στη συνέχεια.

Σκοπός της έρευνας:

- Μελέτη και αξιολόγηση του βαθμού εφαρμογής των δράσεων ΕΚΕ από τις ελληνικές επιχειρήσεις
- Παρουσίαση του ετήσιου κόστους των δράσεων ΕΚΕ
- Αποτύπωση των οφελών που προκύπτουν από τις πρακτικές ΕΚΕ στις εταιρείες
- Διερεύνηση των ανασταλτικών παραγόντων που περιορίζουν την υλοποίηση των εξεταζόμενων δράσεων στην ελληνική επικράτεια.

Ταυτότητα της Έρευνας

Η έρευνα διεξήχθη από τη Διεύθυνση Οικονομικών - Κλαδικών Μελετών της ICAP A.E.

Χρόνος διεξαγωγής: 14.05.2019 - 07.06.2019

Μεθοδολογία: Χρησιμοποιήθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις:
α) μιας μόνο απάντησης

β) πολλαπλών απαντήσεων και

γ) ιεράρχησης των απαντήσεων κατά σημαντικότητα με βάση συγκεκριμένη κλίμακα.

Η επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων έγινε με μεθόδους περιγραφικής στατιστικής.

Δείγμα: 79 επιχειρήσεις από διάφορους κλάδους της ελληνικής οικονομίας (βιομηχανία, εμπόριο, υπηρεσίες), που δραστηριοποιούνται σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια.

Τομείς Εφαρμογής Δράσεων ΕΚΕ

Στα πλαίσια της τρέχουσας έρευνας διερευνήθηκε η **κατανομή του συνολικού προϋπολογισμού** των εταιρειών για δράσεις ΕΚΕ, στους βασικούς άξονες:

Ανθρώπινο Δυναμικό
Περιβάλλον
Κοινωνία
Αγορά

Τα μεγαλύτερα κονδύλια το 2019 δαπανώνται για τις δράσεις που σχετίζονται με την **Κοινωνία**, καταλαμβάνοντας μερίδιο **36%** (διάγραμμα 1), σημειώνοντας αύξηση 10 ποσοστιαίων μονάδων σε σχέση με την έρευνα του 2018. Αξίζει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τις προηγούμενες έρευνες που διεξήχθησαν την περίοδο 2015-2018, το υψηλότερο μερίδιο του συνολικού προϋπολογισμού κατείχε η κατηγορία **Ανθρώπινο Δυναμικό** (2015: 35%, 2016: 34%, 2017: 37%, 2018: 39%), ενώ στην παρούσα έρευνα συγκέντρωσε το 29%. Η αλλαγή αυτή αποτελεί ένδειξη ότι οι εργοδότες, πέραν της προσπάθειας βελτίωσης του εργασιακού περιβάλλοντος, δίνουν παράλληλα μεγάλο βάρος στην προσφορά στο **κοινωνικό σύνολο**, αναδεικνύοντας τις αξίες της αλληλεγγύης και του εθελοντισμού. Κυριότερες δράσεις ΕΚΕ που αφορούν στην κοινωνία αναδείχθηκαν, μεταξύ άλλων, οι δωρεές και χορηγίες σε χρήμα ή και είδος και η ανταπόκριση σε έκτακτες καταστάσεις (πυρκαγιές, φυσικά φαινόμενα κ.α). Το γεγονός αυτό σχετίζεται άμεσα με την καταστροφική πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής το 2018, στα πλαίσια της οποίας πραγματοποιήθηκε μαζική κινητοποίηση επιχειρήσεων, μη κυβερνητικών οργανισμών και φορέων, με σκοπό τη στήριξη της περιοχής και την ανακούφιση των πληγέντων.

Διάγραμμα 1
Κατανομή (%) του συνολικού προϋπολογισμού των εταιρειών για δράσεις ΕΚΕ ανά κύριο άξονα (2019)

Διαχείριση Δράσεων ΕΚΕ

Για πρώτη φορά στα πλαίσια της έρευνας, οι επιχειρήσεις του δείγματος ρωτήθηκαν σχετικά με το ποια Διεύθυνση/Τμήμα είναι αρμόδια για τη **διαχείριση των δράσεων ΕΚΕ**. Αξιοσημείωτο είναι ότι η πλειοψηφία του δείγματος (45%) δήλωσε ότι η εταιρεία διατηρεί **ξεχωριστή Διεύθυνση/Τμήμα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης**, γεγονός που αναδεικνύει το πόσο σημαντική θεωρείται η εταιρική Υπευθυνότητα για τις περισσότερες επιχειρήσεις, επενδύοντας ταυτόχρονα σε στελέχη με τεχνογνωσία και εμπειρία στην υιοθέτηση και ανάπτυξη δράσεων ΕΚΕ. Ακολουθεί με 25% η Διοίκηση της Εταιρείας.

Δαπάνες Δράσεων ΕΚΕ

Εξετάζοντας το **ύψος των κονδυλίων** που δαπανούν οι επιχειρήσεις για δράσεις ΕΚΕ, προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των εταιρειών (73%) δαπανά έως €200.000, ποσοστό που αυξήθηκε κατά 9% σε σχέση με την έρευνα του 2018 (62%). Το 12% των επιχειρήσεων δαπανά από €200.000 έως €1 εκατ., ενώ το 15% των επιχειρήσεων δαπανά από €1 εκατ. έως και €5 εκατ. (Διάγραμμα 3).

Σημαντική είναι η εξέλιξη της μεταβολής των δαπανών καθώς περισσότερες από τις μισές επιχειρήσεις (51%) αύξησαν τα έξοδα για ενέργειες ΕΚΕ το 2018 (διάγραμμα 4), σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Διάγραμμα 2
Διαχείριση δράσεων ΕΚΕ (2019)

Διάγραμμα 3
Κόστος των δράσεων ΕΚΕ (2018)

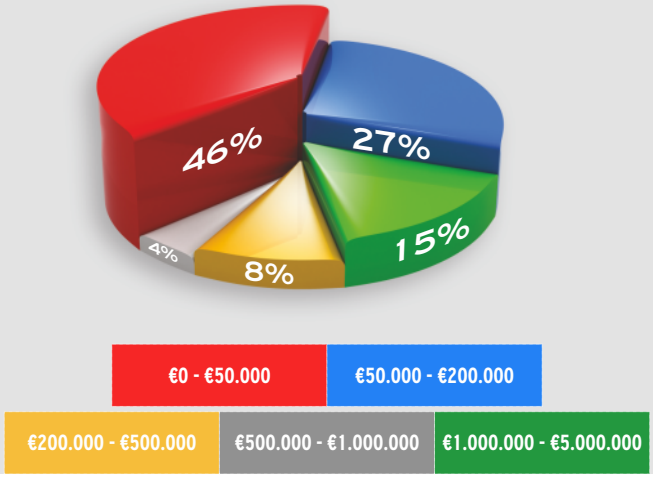

Διάγραμμα 4
Μεταβολή εξόδων για δράσεις ΕΚΕ (2018/17)

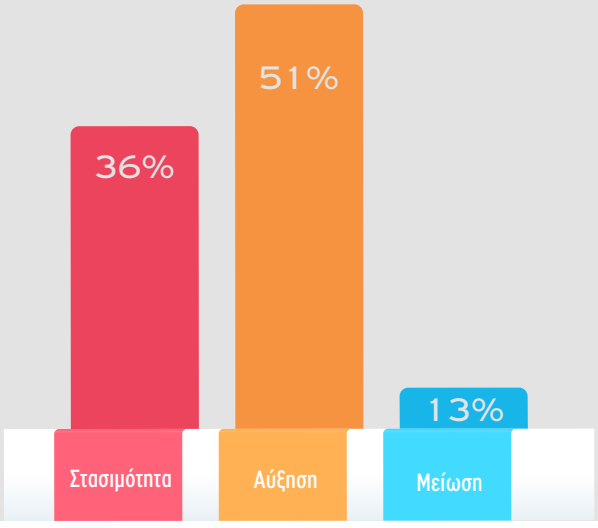

Δράσεις ΕΚΕ που εφαρμόζουν οι εταιρείες

Στη συνέχεια αναλύεται ο βαθμός εφαρμογής ορισμένων εκ των κυριότερων δράσεων ΕΚΕ από τις εταιρείες του δείγματος ανά κύριο άξονα.

Ανθρώπινο Δυναμικό

Διάγραμμα 5
Βαθμός εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ σχετικά με το Ανθρώπινο Δυναμικό (2019)

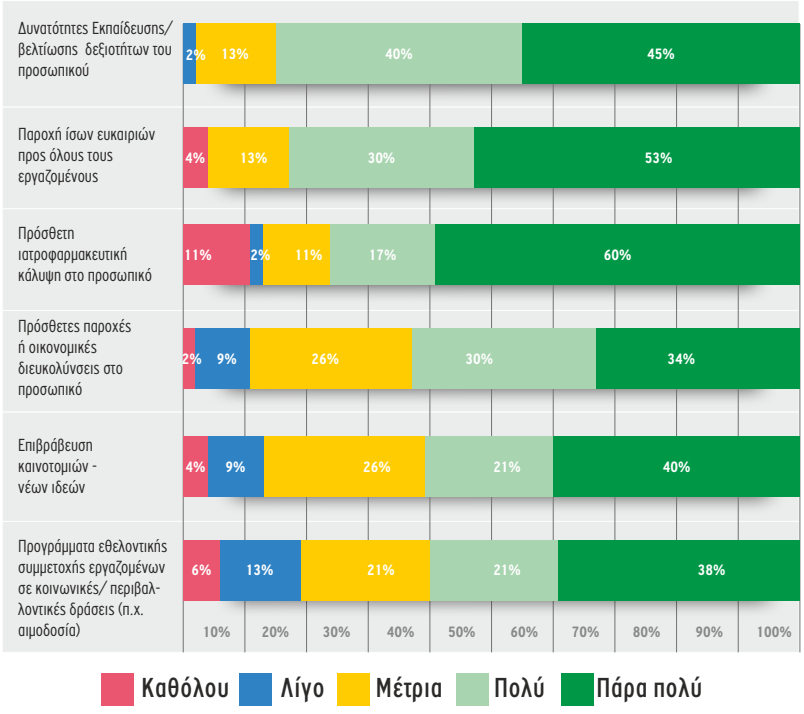

Βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας, το 85% των επιχειρήσεων του δείγματος δήλωσε ότι προσφέρει **δυνατότητες εκπαίδευσης ή βελτίωσης των δεξιοτήτων του προσωπικού** σε βαθμό «πολύ» ή «πάρα πολύ» (διάγραμμα 5). Το 83% των επιχειρήσεων παρέχει **ίσες ευκαιρίες προς όλους τους εργαζομένους**. Ακολουθεί η παροχή **πρόσθετης ιατροφαρμακευτικής κάλυψης** με ποσοστό 77%. Οι δράσεις αυτές αποτελούν πρωταρχικούς στόχους για τις εταιρείες, καθώς συγκεντρώνουν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά που διαχρονικά κινούνται υψηλότερα του 70%. Το 40% των εταιρειών δήλωσε επίσης ότι επιβραβεύουν τις καινοτομίες - νέες ιδέες - του προσωπικού της εταιρείας στο μέγιστο βαθμό («πάρα πολύ»).

Αγορά

Διάγραμμα 6
Βαθμός εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ σχετικά με την Αγορά (2019)

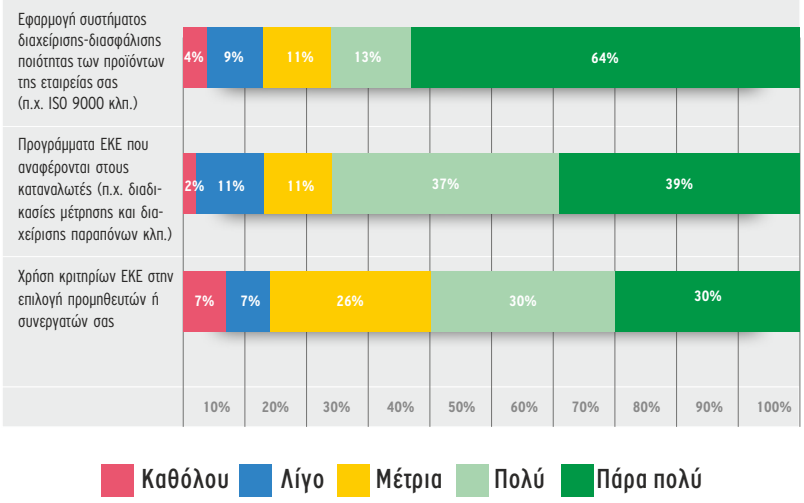

Οι εταιρείες κατανοούν τη σημασία που έχει για την πορεία τους η **Αγορά**, δηλαδή το επιχειρηματικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν, και οι σχέσεις που δημιουργούν με τους συνεργάτες, πελάτες και προμηθευτές τους. Στο πλαίσιο αυτό, το 77% των εταιρειών δήλωσαν ότι εφαρμόζουν **συστήματα διαχείρισης-διασφάλισης ποιότητας των προϊόντων** (π.χ. ISO 9000 κλπ.) σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό («πολύ» και «πάρα πολύ»), αν και το εν λόγω ποσοστό εμφανίζεται μειωμένο κατά 8 μονάδες σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα. **Προγράμματα ΕΚΕ που αναφέρονται στους καταναλωτές** (π.χ. διαδικασίες μέτρησης και διαχείρισης παραπόνων κλπ.) εφαρμόζει σε «πολύ» ή «πάρα πολύ» μεγάλο βαθμό το 76% των εταιρειών, σημειώνοντας αύξηση 9 ποσοστιαίων μονάδων. Η **χρήση κριτηρίων ΕΚΕ στην επιλογή προμηθευτών ή συνεργατών** εφαρμόζεται σε μικρότερο βαθμό 61% (διάγραμμα 6).

Κοινωνία

Διάγραμμα 7
Βαθμός εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ σχετικά με την Κοινωνία (2019)

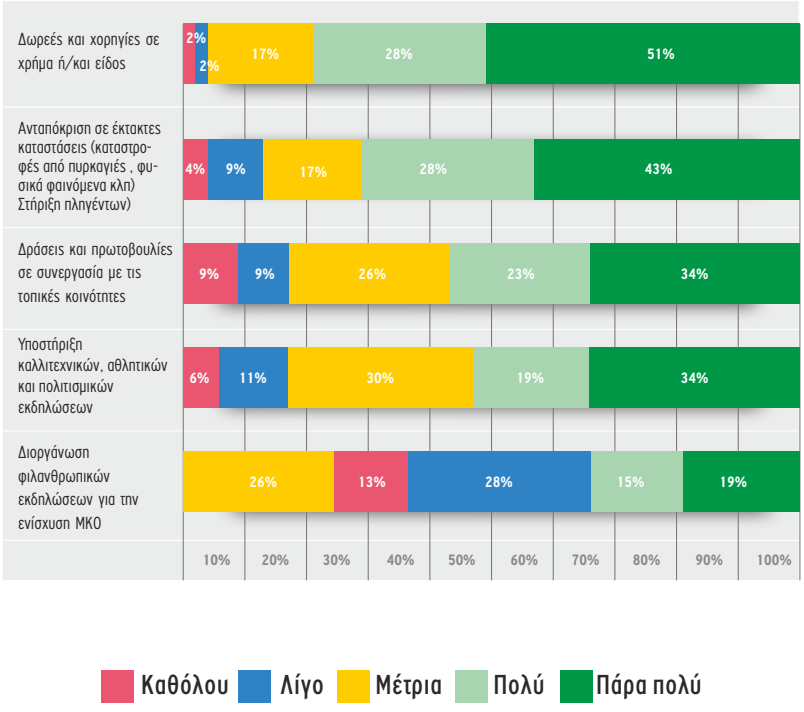

Η συντριπτική πλειοψηφία των εταιρειών του δείγματος (79%) δήλωσε ότι πραγματοποιεί **δωρεές και χορηγίες σε χρήμα ή/και είδος** σε «πολύ» ή «πάρα πολύ» σημαντικό βαθμό (διάγραμμα 7). Το συγκεκριμένο ποσοστό είναι σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με τις δύο προηγούμενες έρευνες (2017: 67%, 2018: 73%), γεγονός που καταδεικνύει ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις εστιάζουν περισσότερο τις δράσεις τους στον συγκεκριμένο τομέα. Εξίσου σημαντική για τις εταιρείες φαίνεται να είναι **η ανταπόκριση σε έκτακτες καταστάσεις (καταστροφές από πυρκαγιές, φυσικά φαινόμενα κ.λπ.) - στήριξη των πληγέντων** (70%). Η εξέλιξη αυτή σχετίζεται άμεσα και με τα γεγονότα της καταστροφικής πυρκαγιάς στο Μάτι Αττικής το 2018. Σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς, η τραγική συγκυρία είχε ως αποτέλεσμα μια από τις πιο μαζικές κινητοποιήσεις επιχειρήσεων, που έχουν καταγραφεί τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο δράσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Περιβάλλον

Διάγραμμα 8
Βαθμός εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ σχετικά με το Περιβάλλον (2019)

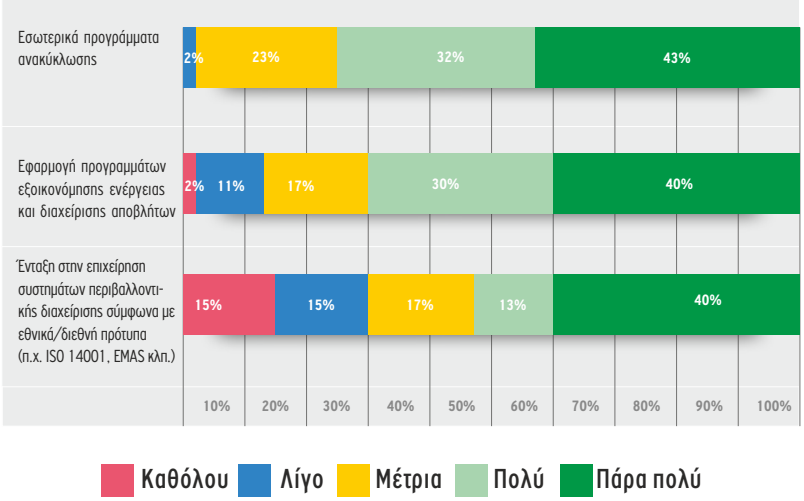

Οι δραστηριότητες των επιχειρήσεων, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους, μπορούν να έχουν επίπτωση στο φυσικό περιβάλλον. Οι δράσεις ΕΚΕ που σχετίζονται με την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων φαίνεται να υιοθετούνται σε μεγάλο βαθμό από τις επιχειρήσεις. Το 75% των εταιρειών του δείγματος εφαρμόζουν **εσωτερικά προγράμματα ανακύκλωσης** σε μεγάλο βαθμό («πολύ» ή «πάρα πολύ»). Ακολουθεί η **εφαρμογή προγραμμάτων εξοικονόμησης ενέργειας και διαχείρισης αποβλήτων** (70%) και η **ένταξη στην επιχείρηση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης σύμφωνα με εθνικά/διεθνή πρότυπα** (π.χ. ISO 14001, EMAS κλπ.) με ποσοστό 53% (διάγραμμα 8).

Οφέλη των εταιρειών από τις δράσεις ΕΚΕ

Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων (87%) αξιολόγησαν με τον μεγαλύτερο βαθμό σημαντικότητας («πάρα πολύ» και «πολύ») την **ενίσχυση και προστασία της εταιρικής εικόνας (φήμη, brands κλπ.)** ως το κυριότερο όφελος που έχουν από τις πρακτικές της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, όπως και στην έρευνα του 2018 (πίνακας 1). Ακολουθούν με ποσοστό 85% η **προσέλκυση και διατήρηση υψηλού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού** και με 82% η **συνεισφορά στο κοινωνικό σύνολο**. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι συγκεκριμένες απαντήσεις λαμβάνουν διαχρονικά τις πρώτες θέσεις σε βαθμό σημαντικότητας από το πρώτο έτος διεξαγωγής της έρευνας (2012). Από την άλλη, τα οικονομικά οφέλη αξιολογήθηκαν με πολύ χαμηλό βαθμό σημαντικότητας από τις επιχειρήσεις, καθώς 9 στις 10 επιχειρήσεις δήλωσαν ότι οι **φοροελαφρύνσεις** συνεισφέρουν από «καθόλου» έως «μέτρια». Επίσης μεγάλο ποσοστό εταιρειών (78%) δεν θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική τη συνεισφορά των δράσεων ΕΚΕ στην **αύξηση των πωλήσεών** τους.

Πίνακας 1
Οφέλη των εταιρειών από την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ (2019)

	Βαθμός Σημαντικότητας				
Οφέλη ΕΚΕ	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
Ενίσχυση και προστασία της εταιρικής εικόνας (φήμη, brands κλπ.)	4%	0%	9%	37%	50%
Προσέλκυση και διατήρηση υψηλού επιπέδου ανθρωπίνου δυναμικού (άριστο εργασιακό περιβάλλον, ίσες ευκαιρίες κλπ.)	2%	2%	11%	50%	35%
Συνεισφορά στο κοινωνικό σύνολο	0%	4%	13%	33%	49%
Βελτίωση της απόδοσης / παραγωγικότητας των εργαζομένων	4%	4%	15%	46%	30%
Μεγαλύτερη ικανοποίηση και διατηρησιμότητα των πελατών	2%	4%	20%	37%	37%
Βελτίωση σχέσεων με το επιχειρηματικό περιβάλλον	2%	9%	30%	44%	15%
Παροχή μεγαλύτερης αξίας στους μετόχους (π.χ. μέσω της ένταξης σε ειδικούς δείκτες αξιολόγησης ΕΚΕ κλπ.)	13%	9%	22%	28%	28%
Οικονομία ενεργειακών πόρων/εξοικονόμηση κόστους	4%	7%	35%	28%	26%
Αύξηση πωλήσεων	13%	11%	54%	13%	9%
Φοροελαφρύνσεις	46%	26%	22%	4%	2%

Βαθμός Εφαρμογής Πρακτικών ΕΚΕ στην Ελλάδα

Οι επιχειρήσεις σταδιακά αναγνωρίζουν όλο και περισσότερο τη σημασία της ΕΚΕ στην προσπάθεια ανάπτυξής τους. Για το λόγο αυτό, οι δράσεις ΕΚΕ εντάσσονται στο πλαίσιο της εταιρικής στρατηγικής και αποτελούν μέρος των αξιών και της εταιρικής κουλτούρας. Χαρακτηριστικό είναι ότι το 86% των επιχειρήσεων του δείγματος (διάγραμμα 9) θεωρούν την ΕΚΕ **«πολύ» ή «πάρα πολύ» σημαντική**.
Από την άλλη, οι εταιρείες θεωρούν ότι η ΕΚΕ δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη σε ικανοποιητικό βαθμό από το σύνολο των ελληνικών επιχειρήσεων (ανεξαρτήτως μεγέθους). Ειδικότερα, σε ερώτηση για τον **βαθμό υιοθέτησης των δράσεων ΕΚΕ** από τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο ποσοστό των εταιρειών του δείγματος (51%) θεωρεί ότι ο βαθμός διείσδυσης/εφαρμογής πρακτικών ΕΚΕ στην παρούσα φάση κυμαίνεται σε μέτρια επίπεδα και μόλις το 9% του δείγματος θεωρεί ότι η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη εφαρμόζεται σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό από τις εγχώριες επιχειρήσεις, ποσοστό μικρό, αλλά ενισχυμένο κατά 5 μονάδες σε σχέση με την έρευνα του 2018 (διάγραμμα 10).

Διάγραμμα 9
Αξιολόγηση σημαντικότητας της ΕΚΕ από τις εταιρείες (2019)

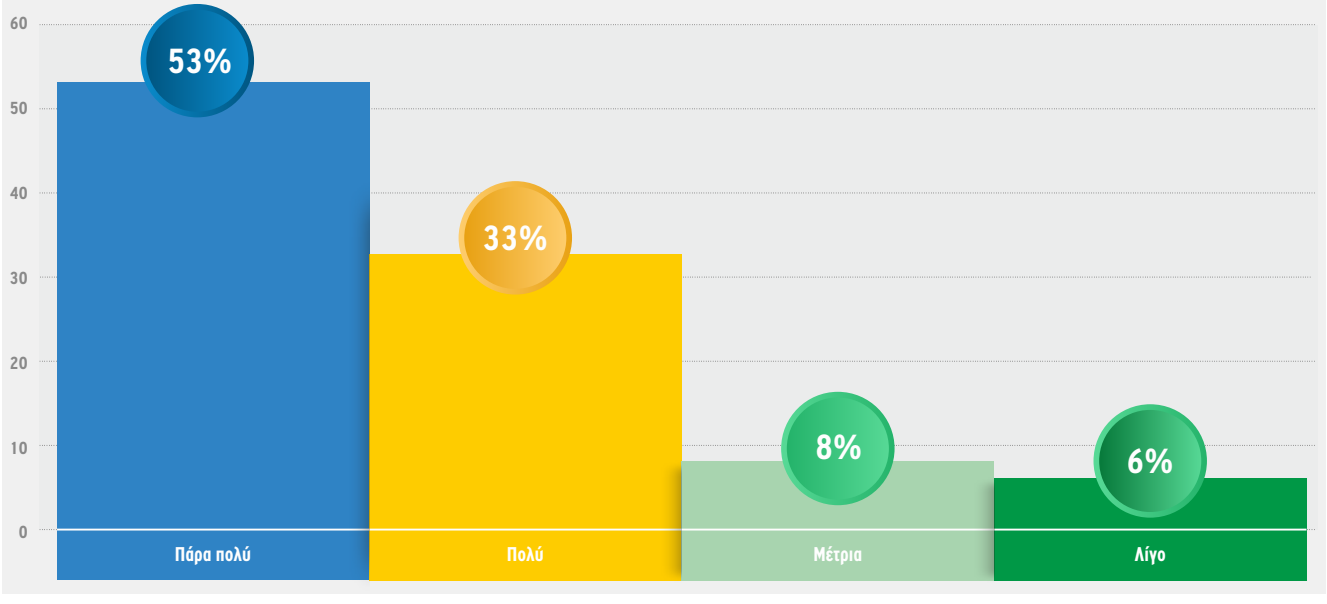

Διάγραμμα 10
Βαθμός εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ στην Ελλάδα (2019)

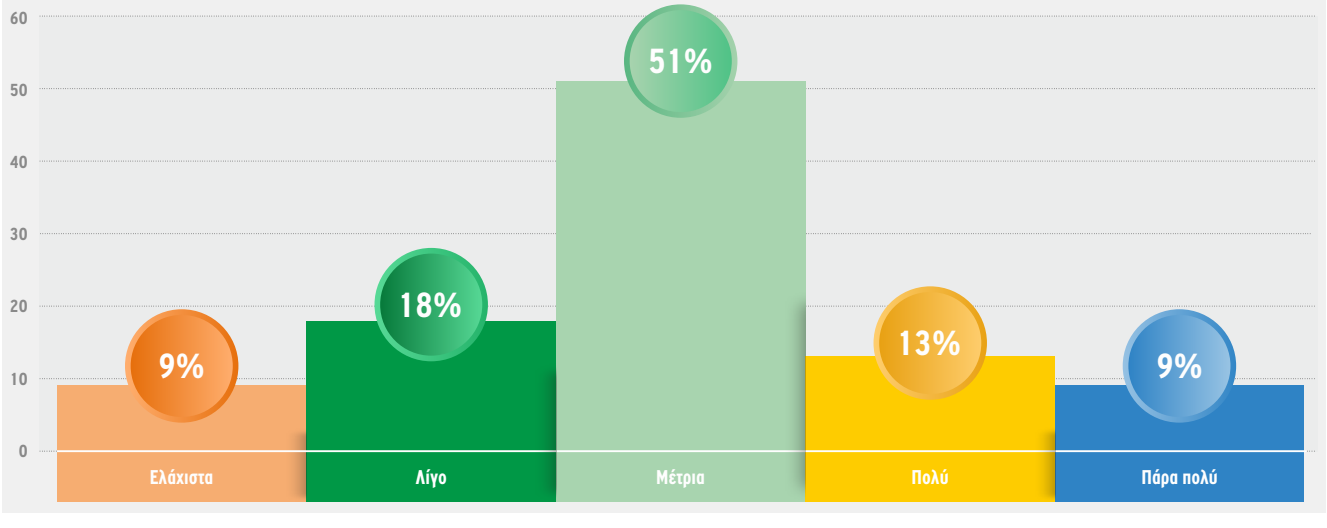

Ανασταλτικοί Παράγοντες Υλοποίησης Δράσεων ΕΚΕ

Ως κυριότερος ανασταλτικός παράγοντας στην υλοποίηση δράσεων ΕΚΕ αναδείχθηκε (για πρώτη φορά στα πλαίσια διεξαγωγής της έρευνας) **η ελλιπής γνώση και κατάρτιση της διοίκησης της εταιρείας σε θέματα ΕΚΕ** (16%), ακολουθούν το **οικονομικό κόστος** (15%) και η **ελλιπής ενημέρωση** των πολιτών για την έννοια της ΕΚΕ (14%).

Διάγραμμα 11
Κυριότεροι ανασταλτικοί παράγοντες στην υλοποίηση δράσεων ΕΚΕ (2019)

Σημείωση: Τα αποτελέσματα προκύπτουν με σταθμισμένο υπολογισμό. Για την εξαγωγή της τελικής κατάταξης των ανασταλτικών παραγόντων λαμβάνονται υπόψη όλες οι επιλογές των εταιρειών του δείγματος, δίδοντας διαφορετική στάθμιση ανάλογα με τη θέση κατάταξης κάθε επιλογής τους. Τα ποσοστά αθροίζουν στο 100%.

Συμπεράσματα της Έρευνας

Τα κυριότερα αποτελέσματα που προκύπτουν από την αναφερόμενη πρωτογενή έρευνα συνοψίζονται στα εξής:

- Παρά την αναγνώριση της σημαντικότητας της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, η πλειοψηφία των εταιρειών του δείγματος (51%) θεωρεί ότι ο **βαθμός εφαρμογής** των πρακτικών ΕΚΕ από το σύνολο των ελληνικών επιχειρήσεων εξακολουθεί να κυμαίνεται σε **μέτρια επίπεδα**.
- Το μεγαλύτερο μερίδιο του συνολικού προϋπολογισμού των επιχειρήσεων για δράσεις ΕΚΕ κατέχει η κατηγορία **Κοινωνία** με 36% (έναντι 26% το προηγούμενο έτος).
- Η πλειοψηφία του δείγματος (45%) δήλωσε ότι διαθέτει **ξεχωριστή Διεύθυνση/Τμήμα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης** για τη διαχείριση των σχετικών δράσεων. Ακολουθεί με 25% η Διοίκηση της Εταιρείας.
- Το 73% των εταιρειών δαπανά έως €200.000 για δράσεις ΕΚΕ σε ετήσια βάση. 1 στις 2 επιχειρήσεις **αύξησε τα έξοδα** για ενέργειες ΕΚΕ το 2018.
- Ορισμένες από τις κυριότερες πρακτικές ΕΚΕ που εφαρμόζονται σε «πολύ» ή «πάρα πολύ» σημαντικό βαθμό από τις εταιρείες του δείγματος είναι οι εξής: α) η παροχή δυνατοτήτων εκπαίδευσης ή βελτίωσης των δεξιοτήτων του προσωπικού (85%), β) η παροχή ίσων ευκαιριών προς όλους τους εργαζομένους (83%) και γ) Δωρεές και χορηγίες σε χρήμα ή/και είδος (79%).
- Η ενίσχυση και προστασία της εταιρικής εικόνας και η προσέλκυση και διατήρηση υψηλού επιπέδου ανθρωπίνου δυναμικού αξιολογήθηκε από το 87% και το 85% αντίστοιχα των εταιρειών του δείγματος ως «πολύ» ή «πάρα πολύ» σημαντικό όφελος που επιφέρουν οι δράσεις ΕΚΕ. Ακολουθεί η συνεισφορά στο κοινωνικό σύνολο με 82%.
- Η ελλιπής γνώση και κατάρτιση της διοίκησης της εταιρείας σε θέματα ΕΚΕ, με ποσοστό 16%, και το οικονομικό κόστος, με 15%, θεωρούνται οι κυριότεροι ανασταλτικοί παράγοντες υλοποίησης ΕΚΕ από τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Το 2018 η καταστροφή στο Μάτι αποτέλεσε αφορμή για την κινητοποίηση ενός μεγάλου αριθμού, κυρίως μεγάλου μεγέθους, κοινωνικά υπεύθυνων επιχειρήσεων και τον συντονισμό ενός πλήθους δράσεων και πρωτοβουλιών ΕΚΕ με κοινό σκοπό την αναζωογόνηση της περιοχής και την ανακούφιση των πληγέντων συμπολιτών. Το γεγονός αυτό δείχνει πως οι επιχειρήσεις μέσω της ΕΚΕ μπορούν να αποτελέσουν παράδειγμα και να αναδείξουν αξίες όπως η αλληλεγγύη, ο εθελοντισμός, η συνεργασία, με γνώμονα το καλό του κοινωνικού συνόλου. Οι επιχειρήσεις πλέον κατανοούν ότι μια στρατηγική προσέγγιση της ΕΚΕ είναι ολοένα και πιο σημαντική για την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητά τους, αλλά και πηγή πολλαπλών οφελών για το κοινωνικό σύνολο. Στο πλαίσιο αυτό, κρίσιμα σημεία θεωρούνται η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και των καταναλωτών, η εκπαίδευση των στελεχών των επιχειρήσεων και η υιοθέτηση κατάλληλων πρωτοβουλιών και στρατηγικών από την πλευρά της πολιτείας που θα ενθαρρύνουν μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης των βέλτιστων πρακτικών ΕΚΕ.